

2. Úvod do pneumatiky

↔ Pneumatika se zabývá využíváním stlačeného vzduchu

2.1. Využití stlačeného vzduchu

a)	#1.....	↔	pro přímočarý pohyb - posun předmětů na výrobních linkách, manipulátory, zvedáky, jeřáby, upínání, lisy, brzdy, dveře
b)	#2.....	↔	pro otáčivý pohyb - nářadí pro utahování, vrtání, broušení
c)	#3.....	↔	pneumatická kladiva a sbíječky - sekání, rozbíjení, udusávání zeminy, nýtování
d)	#4.....	↔	tlumiče, náplň pneumatik (<i>náplň člunů, míčů, hraček</i>)
e)	#5.....	↔	syprých (odfuk špon, povrchová úprava výrobků pískováním, zemědělský fukar); kapalných (nanášení barev - fixírka); plynných (odsávání, klimatizace)
f)	#6.....	↔	přísavky, potravinářství (sušení, balení), stavebnictví (izolace), vysavač

2.2. Vlastnosti stlačeného vzduchu

Plyn

↔	je skupenství látek, kdy částice jsou #7..... od sebe, volně se pohybují a nepůsobí na sebe přitažlivou silou
↔	je #8.....
↔	uzavřený plyn působí #9..... tlakem na všechny stěny nádoby - využívá se toho při přenosu síly

Vzduch

↔	je směs plynů tvořící plynný obal Země - atmosféru
↔	nejvíce je zastoupen dusík, kyslík, argon, CO ₂
↔	kromě toho obsahuje #10..... a rozptýlené částice (prach, pyl, mikroorganismy)

2.2.1. Tlak

↔ je síla rozložená na plochu #11.....

Jednotky tlaku -

100000 Pa = #12..... hPa = #13..... kPa = #14..... MPa = #15... bar = #16..... mbar = asi 1 atmosféra

Závislost objemu a tlaku plynu	Atmosférický tlak
<p>Diagram illustrating Boyle's Law: A cylinder with volume $V=1$ and pressure $p=1$ is shown next to a cylinder with volume $V=0,5$ and pressure $p=2$. A downward force F is applied to the piston in the second cylinder.</p>	<p>Graph showing atmospheric pressure in kPa and MPa. The y-axis ranges from 0 to 500 kPa (0 to 0,4 MPa). A dashed line indicates absolute vacuum at 0 Pa. A box highlights the atmospheric pressure range from approximately 100 kPa to 1013 hPa.</p>

Závislost objemu plynu na tlaku za stálé teploty

↔ #17..... ↔	součin tlaku a objemu plynu je #18..... (Boyle-Mariottův zákon)
↔	při zmenšení objemu plynu se jeho tlak #19..... (při zmenšení objemu na 1/2 se tlak zvětší #20.....)

- a naopak - při zvětšení objemu se tlak snižuje

Cvičení 1: Jak se změní absolutní tlak vzduchu $p_1=101325$ Pa změnou objemu $V_1=1$ m³ na objem $V_2=0,5$ m³.

Výsledek uveďte v kPa.

↔	Řešení: $p_2=$
---	----------------

Cvičení 2: Jak se změní objem vzduchu $V_1=1,25$ m³ při změně tlaku z $p_1=0,2$ MPa na $p_2=100$ kPa.

↔	Řešení: $V_2=$
---	----------------

Atmosférický tlak (barometrický tlak)

↔	tlak způsobený #21..... (na jednotlivé molekuly vzduchu působí gravitační síla Země)
↔	čím je nadmořská výška větší, tím je atmosférický tlak #22..... - sloupec vzduchu se směrem nahoru zmenšuje (na Mount Everestu v 8848 m je 330 hPa = podtlak, ve výšce 1000 km skoro nula)
↔	Normální atmosférický tlak ↔ tlak vzduchu v nulové nadmořské výšce při teplotě 15 °C: $p_n =$ #23..... hPa = 0,1 MPa
↔	Přetlak ↔ tlak, který je #24..... než normální atmosférický
↔	Podtlak ↔ vakuum - tlak #25..... než normální atmosférický – vyjadřuje se jako záporné číslo

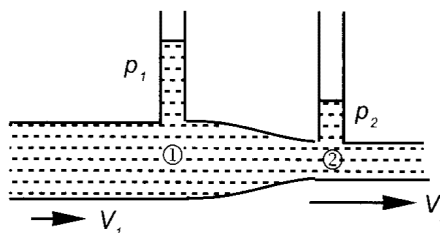
2.2.2. Průtok

Bernoulliho rovnice průtoku

$$E_t + E_k = \text{konst.}$$

$$p_1 + \frac{1}{2} \rho \times v_1^2 = p_2 + \frac{1}{2} \rho \times v_2^2$$

ρ = hustota protékajícího média

↔ Průtok Q	=	objem vzduchu, který proteče daným průřezem za jednotku času [l/min, l/s, m ³ /s, m ³ /h]
↔		Proudící tekutina má ve zmenšeném průřezu #26..... rychlost, ale #27..... (využití např. u trysky karburátoru)

2.2.3. Vlhkost vzduchu

↔	obsah vodních par – má vliv na množství sražené vody (kondenzátu) při chlazení vzduchu v rozvodu
↔	Voda v pneumatickém rozvodu způsobuje #28....., vymývá mazivo - je nežádoucí

2.3. Vlastnosti pneumatiky

Výhody:

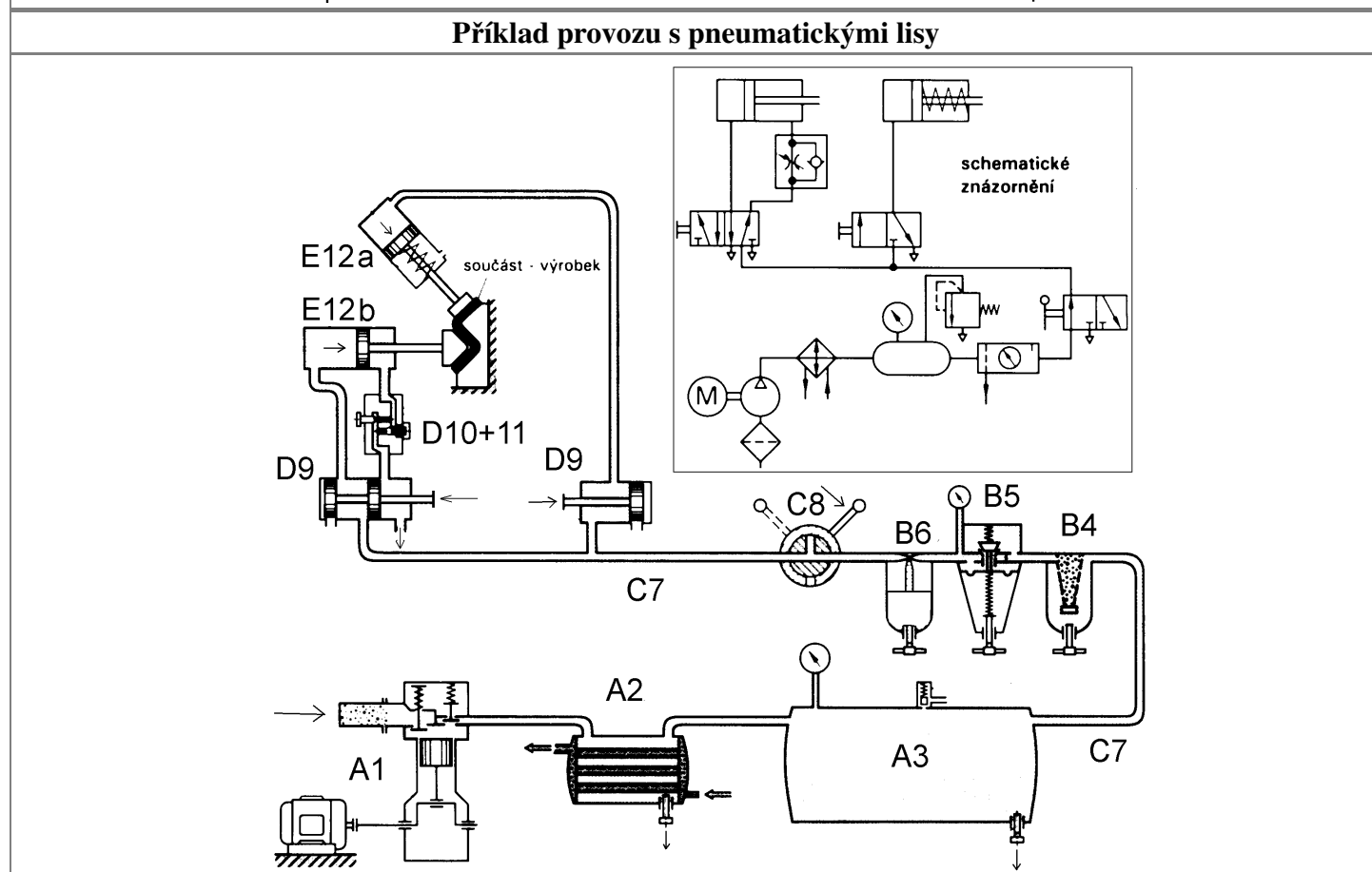
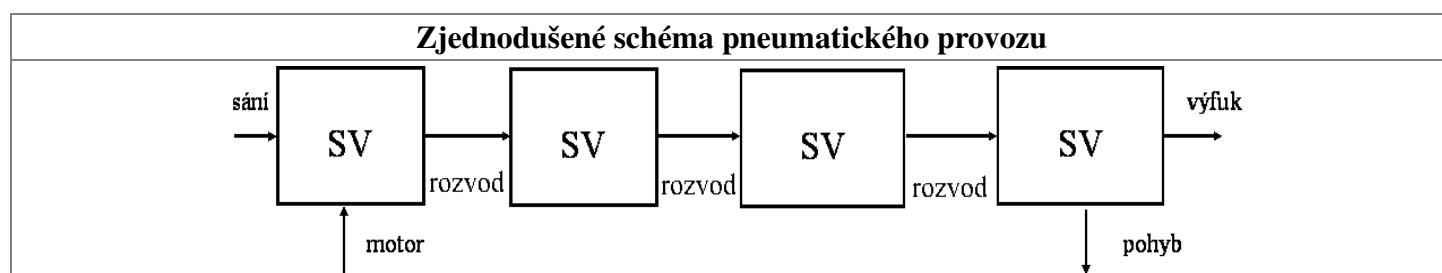
↔ #29..... ↔	uchovávání stlačeného vzduchu v zásobnících
--------------	---

↔ odolnost zařízení proti #30.....	↔ zařízení se nezničí při zablokování pohybu – vzduch „pruží“
↔ #31.....	↔ (oproti hydraulice) – malá hmotnost pohyblivých částí, velká rozpínavost stlačeného vzduchu
↔ #32.....	↔ stlačený vzduch může být používán v prostorách se zvýšeným požárním nebezpečím a s nebezpečím výbuchu
↔ #33.....	↔ není třeba odpadové větve rozvodu - odvzdušňuje se do ovzduší
↔ jednoduché řízení	↔ rychlost průtokem, síla tlakem vzduchu

Nevýhody:

↔ #34.....	↔ (oproti hydraulice) - tlak ve válcích může být prakticky jen do 10 barů = 1 MPa
↔ závislost na #35.....	↔ dynamika pohybu pohonů je závislá na zatížení
↔ #36..... vzduchu	↔ nelze dosáhnout rovnoměrného pomalého pohybu válců (jako u hydrauliky), nepřesné zastavování v mezipolohách
↔ #37.....	↔ kompresory a vypouštěcí ventily
↔ #38..... netěsnostmi, vysoká #39.....	

2.4. Části pneumatického provozu

A) Výroba stlačeného vzduchu (kompresorová stanice),

1	#40.....	↔	zdroj stlačeného vzduchu poháněný motorem, na vstupu je filtr
2	#41.....	↔	vodní, vzduchový - chladí vzduch ohřátý stlačením + odvádí sraženou vodu
3	#42.....	↔	pro uchování stlačeného vzduchu (vzdušník)

B) Úprava stlačeného vzduchu

4	#43.....	↔	odstranění nečistot (rzi)
5	#44.....	↔	nastavení tlaku
6	#45.....	↔	mazání vzduchu olejem

C) Rozvod stlačeného vzduchu

7	#46.....	↔	spádované min. 1%, odbočky ke spotřebičům napojované shora, provozní přetlak 5-7 bar
8	#47.....	↔	uzavírání průtoků

D) Řízení stlačeného vzduchu

9	#48.....	↔	řídí směr toku vzduchu - 3, 4, 5-cestné
10	#49.....	↔	řídí průtok vzduchu a tím rychlost válců
11	#50.....	↔	zajišťují průtok vzduchu jen jedním směrem

E) Spotřeba stlačeného vzduchu - pohony

12	#51.....	↔	mění tlakovou energii na přímočarý pohyb
			a) jednočinné (píst se vrací pružinou)
			b) dvojčinné (vzduch se pouští střídavě na obě strany pístu)

Slovník - úvod do pneumatiky

1	síla rozložená na plochu	
2	základní jednotka tlaku	
3	1 000 000 Pascalů	
4	jiná jednotka tlaku než pascal	
5	při zmenšování objemu vzduchu pístem ve válci se jeho tlak zvětší nebo zmenší	
6	tlak způsobený hmotností vzduchu je tlak	
7	tlak větší než atmosférický	
8	tlak menší než atmosférický	
9	tlak menší než atmosférický (cizím slovem)	
10	objem vzduchu, který proteče průřezem za čas	
11	V místě zúženého průřezu má proudící tekutina větší nebo menší tlak	

Křížovka č.1 Tlak větší než atmosférický:

								K
--	--	--	--	--	--	--	--	---

V místě zúženého průřezu má proudící tekutina větší nebo menší tlak:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Při zmenšování objemu vzduchu pístem ve válci se jeho tlak zvětší nebo zmenší:

												I
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---

Jiná jednotka tlaku než pascal:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Tlak menší než atmosférický:

																		L		
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--

1 000 000 Pascalů:

	E																			
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--